

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Наталія Пангелова, Андрій Бухтєєв

Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Переяслав, Україна

Анотація. Вступ. На сучасному етапі реформування освітньої системи, яке проводиться в Україні, відбуваються зміни в усіх її ланках, зокрема в дошкільній освіті. Пріоритетним завданням є впровадження європейських освітніх стандартів. Нові підходи, які були запроваджені в освітніх установах України, згідно з європейським зразком, засновані на компетентнісному підході до розвитку особистості. Аналіз світового досвіду фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах дошкільної освіти дасть змогу визначити оптимальні шляхи вдосконалення системи дошкільного фізичного виховання та адаптувати їх до українських реалій. *Мета* – аналіз, узагальнення та систематизація даних літературних джерел щодо організації і змісту фізичного виховання дітей дошкільного віку в зарубіжних країнах для з'ясування можливостей використання їх досвіду в практиці вітчизняних закладів дошкільної освіти. *Матеріали і методи.* Дослідження проводилося в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі. Використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних спеціальної літератури й документальних матеріалів, метод порівняння, метод системного аналізу. *Результати дослідження.* Зміни в освітній системі Євросоюзу та інших країни спрямовані на встановлення наступності між окремими етапами освіти, зокрема завдяки розширенню моделей «дошкільний заклад – початкова школа». Необов'язковість дошкільного виховання в більшості країн не звільняє дітей передшкільного віку від обов'язкового відвідування (за рік до вступу до школи) дошкільного закладу. До завдань такого передшкільного навчання входять: соціальна адаптація дітей до нових умов життя; стимулювання розвитку відповідно до їх потенційних можливостей; розвиток комунікативних навичок, моторної активності дітей та ін. *Висновки.* Більшість програм фізичного виховання дошкільнят у зарубіжних країнах визначає такі основні завдання: розвиток фізичних здібностей; формування основних життєво необхідних рухових умінь і навичок (ходьба, біг, стрибки, метання, лазіння, вправи на рівновагу); опанування техніки спеціальних фізичних вправ (гімнастика, танці, ігри з м'ячем, спортивні ігри); гартування та навчання правил безпечної поведінки. Аналіз зарубіжного досвіду підтверджує, що фізичне виховання відіграє ключову роль у всебічному розвитку дошкільнят. Сучасні тенденції спрямовані на індивідуалізацію навчання, використання різноманітних форм фізичної активності та створення сприятливого середовища для рухової діяльності.

Ключові слова: зарубіжний досвід, фізичне виховання, діти, дошкільний вік.

Nataliia Panhelova, Andriy Bukhteev

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL FEATURES OF PHYSICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN IN FOREIGN COUNTRIES

Abstract. *Introduction.* At the current stage of reforming the education system in Ukraine, changes are taking place in all its links, including preschool education. The priority task is the implementation of European educational standards. The priority task is the implementation of European educational standards. New approaches, which were introduced in educational institutions of Ukraine according to the European model, are based on a competence-based approach to personality development. The analysis of the world experience of physical culture and health work in preschool education institutions will allow to determine the optimal ways to improve the system of preschool physical education and adapt them to Ukrainian realities. *The goal is* to analyze, generalize, and systematize data from literary sources on the organization and content of physical education of preschool children in foreign countries in order to find out the possibilities of using their experience in the practice of domestic preschool education institutions. *Materials and methods.* The study was conducted at the Grigory Skovoroda University in Pereiaslav. The following methods were used: theoretical analysis and generalization of data from special literature and documentary materials, comparison method, system analysis method. *Research results.* Changes in the educational system of the European Union and other countries are aimed at establishing continuity between individual stages of education, including through the expansion of “preschool – primary school” models. The fact that preschool education is not mandatory in most countries does not exempt preschool children from compulsory attendance (one year before entering school) at a preschool. The tasks of such preschool education include: social adaptation of children to new living conditions; stimulation of development in accordance with their potential; development of communication skills, motor activity of children, etc. *Conclusions.* Most programs of physical education of preschoolers in foreign countries define the following main tasks: development of physical abilities; formation of the basic vital motor skills and skills (walking, running, jumping, throwing, climbing, balance exercises); mastering the technique of special physical exercises (gymnastics, dancing, ball games, sports games); tempering and learning the rules of safe behavior. Analysis of foreign experience confirms that physical education plays a key role in the comprehensive development of preschoolers. Modern trends are aimed at the individualization of education, the use of various forms of physical activity and the creation of a favorable environment for motor activity.

Keywords: foreign experience, physical education, children, preschool age.

Пангелова Н., Бухтєєв А. Організаційно-методичні особливості фізичного виховання дітей дошкільного віку в зарубіжних країнах. *Sport Science Spectrum*. 2025; 1: 69–76
DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-10>

Panhelova N., Bukhteev A. Organizational and methodological features of physical education of preschool children in foreign countries. *Sport Science Spectrum*. 2025; 1: 69–76
DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-10>

Вступ. На сучасному етапі реформування освітньої системи, яке проводиться в Україні, відбуваються зміни в усіх її ланках, зокрема в дошкільній освіті. Реформа передбачає, що пріоритетним завданням є впровадження європейських освітніх стандартів.

Для досягнення цієї мети передбачено проведення комплексної реформи й у сфері дошкільного фізичного виховання.

У дошкільному віці формується підґрунтя майбутньої особистості, тому виконання завдань фізичного виховання в закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО) необхідно реалізовувати в контексті комплексного розвитку складників особистості дитини [9; 10; 19].

Завдання щодо оптимізації стану здоров'я дітей, необхідність пошуку нових моделей освітнього процесу в ЗДО, спрямованих на гармонізацію розвитку дитини, відображено в низці вітчизняних нормативно-правових документів: Законі України «Про дошкільну освіту» (2017), Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (2021), Законі «Про охорону дитинства» (2021) та ін.

Одним із пріоритетних напрямів сучасної освіти в європейських країнах є формування в молоді компетенцій, необхідних для успішної адаптації до умов технологічного суспільства. У цьому контексті фізичне виховання дітей набуває особливої актуальності. Нові підходи, які були запроваджені в освітніх установах України, згідно з європейським зразком, засновані на компетентнісному підході до розвитку особистості [5; 13; 23].

Дошкільний вік є базовим для розвитку основних компетентностей, необхідних людині протягом життя. Згідно з новою редакцією Базового компонента дошкільної освіти України (2021), Освітня лінія «Особистість дитини» формує в дошкільнят такі компетентності:

Рухова компетентність – це наявність стійкої мотивації дитини до щоденного прояву різних видів рухової активності, підвищення функціональних можливостей її організму, вдосконалення життєво необхідних рухових вмінь та навичок, розвиток фізичних здібностей. Рівень рухової підготовленості є основою для формування навичок здоров'язбережувальної поведінки дошкільнят.

Здоров'язбережувальна компетентність – це сукупність елементарних знань про людину та її здоров'я, здоровий спосіб життя, стійка мотивація еколого-валеологічної спрямованості щодо пізнання себе й довкілля, яка спонукає до здоров'язбережувальної поведінки [2; 11; 18].

Сьогодні питання фізичного розвитку молодого покоління є предметом широкої дискусії на рівні урядів та громадськості більшості європейських країн. Це свідчить про розуміння важливості фізичного виховання як невід'ємного складника освітнього процесу, починаючи з дошкільного віку [1; 3; 17; 21].

Аналіз світового досвіду фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО дасть змогу визначити оптимальні шляхи вдосконалення системи дошкільного фізичного виховання та адаптувати їх до українських реалій.

Мета – аналіз, узагальнення та систематизація даних літературних джерел щодо організації і змісту фізичного виховання дітей дошкільного віку в зарубіжних країнах для з'ясування можливостей використання їх досвіду в практиці вітчизняних закладів дошкільної освіти.

Матеріали і методи. Дослідження проводилося в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі. Використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних спеціальної літератури й документальних матеріалів, метод порівняння, метод системного аналізу.

Результати дослідження і дискусія. Організація фізичного виховання та спорту в освітньому процесі країн Європи є предметом дослідження таких зарубіжних фахівців, як K. Hardman (2008, 2017), C. Murphy, A. Routen, S. Tones (2014). Фізичному вихованню країн Азії та Нової Зеландії присвятили свої дослідження Aimol A. et al. (2017), Ху Лі-фей (2013), A. Kajanus (2016) та ін. Особливості фізичного виховання в школах країн Америки вивчали K. Hardman (2008), R. Lloyd (2005), M. Kilborn, J. Lorusso, N. Fransis (2016) та інші [3; 4; 17].

Сучасні освітні системи провідних країн світу демонструють тенденцію до демократизації, що виявляється в таких ознаках, як доступність, різноманітність навчальних програм, децентралізація управління та відкритість освітнього процесу. Важливою характеристикою такої системи є забезпечення безперервності навчання на всіх освітніх рівнях [17; 21; 25; 27]. Попри спільні глобальні тенденції в освіті, організація цих систем у різних країнах демонструє значну різноманітність, зумовлену національними особливостями та історичними традиціями.

Водночас це не означає, що в об'єднаній Європі відсутня єдина освітня політика. Швидше навпаки, освіта сприймається як ключовий елемент, що впливає на успіх справжньої європейської інтеграції. Як зазначають Н. Москаленко, А. Яковенко (2020), головні напрями інтеграційної політики в галузі освіти визначають статті 149 і 150 Маастрихтського трактату (1992 р.), які впроваджують правові регулятори, що визначають способи забезпечення рівного доступу до освіти на всіх ступенях освітніх систем громадянам країн-членів ЄС і застосування однакових критеріїв рівня професійної кваліфікації. Реформування європейських освітніх систем, відкритих для міжнародної співпраці та орієнтованих на нівелювання відмінностей як освіти країн-членів Європейського Союзу, не ставить перед собою завдання створення єдиної для всієї Європи освітньої системи. ЄС не втручається в освітню діяльність своїх членів. Основна функція ЄС у галузі освітньої політики – сприяти досягненню високої якості освіти через організацію співпраці між країнами-учасницями співдружності, надавати їм підтримку в їх освітній діяльності в умовах культурного й мовного різноманіття, а також сприяти обміну міжнародним досвідом у межах Євросоюзу [17].

Необов'язковість дошкільного виховання в більшості країн не звільняє дітей передшкільного віку від обов'язкового відвідування (за рік до вступу до школи) дошкільного закладу. До завдань такого передшкільного навчання входять: соціальна адаптація дітей до нових умов життя; стимулювання розвитку відповідно до їх потенційних можливостей; розвиток комунікативних навичок, моторної активності дітей; формування моральних ціннісних орієнтацій; корегування деяких недоліків у розвитку дитини, пов'язаних із соціально-культурними умовами її життя й специфічними особистісними рисами характеру [3; 7].

У багатьох країнах охоплення дітей дошкільним вихованням наближається до 100 %. Діти від 0 до 3 років

в Австрії, Бельгії, Болгарії, Угорщині, ФРН, Нідерландах, Данії, Італії, Іспанії, Китаї, Польщі, Португалії, Республіці Корея, Румунії, Франції, Чехії та інших країнах відвідують ясла. Діти віком від 3 до 6 років є вихованцями дитячих садків. Обов'язковою дошкільною підготовкою охоплені діти 5-річного віку в Угорщині, Нідерландах, Данії, Латвії, Польщі, Японії, США та інших країнах. У деяких європейських країнах, як-от Литва, Латвія, Ісландія, Словенія, Норвегія, Швеція і Фінляндія, є інтегровані дошкільні установи, які об'єднують ясла і дитячі сади [3; 6; 12].

Водночас, попри перехід від варіативного використання програмних документів до єдиного державного стандарту навчальних програм з метою підвищення якості й виконання завдань наступності освіти, у Великій Британії відмічається недостатня для охоплення всіх дітей дошкільного віку кількість дошкільних навчальних закладів [6–8].

Зміни в освітній системі Євросоюзу спрямовані на встановлення наступності між окремими етапами освіти, зокрема завдяки розширенню моделей «дошкільний заклад – початкова школа» та «початкова школа – основна школа», яка націлена на: руйнування наявних бар'єрів, ліквідацію вікових криз, що виникають при переході з однієї шкільної сходинки на іншу; стимулювання розвитку дітей відповідно до їх індивідуальних можливостей та з урахуванням особливостей їх культурного й соціального середовища. Продовжується формування єдиного освітнього простору, що об'єднує дошкільну й початкову освіту в єдину ступінь освітньої системи [5; 8; 13].

З огляду на те, що національні системи освіти різноманітні за своєю структурою та змістом освітніх програм, порівнювати досягнення різних країн і відстежувати їх просування до цілей на національному та міжнародному рівнях досить складно. Для розуміння й адекватної інтерпретації різних аспектів та процесів освітніх систем на світовому рівні необхідно забезпечити сумісність даних. З метою її досягнення інститутом ЮНЕСКО впроваджено до застосування як міжнародного критерію Міжнародну стандартну класифікацію освіти (International Standard Classification of Education 2011 (ISCED)) – концептуальний документ, призначений для класифікації та подання порівнянних на міжнародному рівні статистичних даних [15].

До ISCED входять вісім рівнів освіти, з яких два стосуються освіти дітей дошкільного віку. *ISCED 0*: Дошкільна освіта. Програми цього рівня, як правило, розроблені на основі цілісного підходу до підтримки раннього пізнавального, фізичного, соціального та емоційного розвитку дітей. *ISCED 1*: Початкова освіта. Програми цього рівня, як правило, призначені для того, щоб надати дітям основні навички читання, письма та математики (тобто грамотність і рахування) й створити міцну основу для вивчення та розуміння основних галузей знань, особистісного й соціального розвитку, підготовки до середньої освіти. Вік, як правило, є єдиною умовою вступу на цей рівень. Вік вступу, як правило, не нижче 5 років або не старше 7 років. Цей рівень, зазвичай, триває шість років, хоча його тривалість може змінюватися від чотирьох до семи років. Програми наступних освітніх рівнів, ISCED 2 та ISCED 3, надають неповну й повну середню освіту [15; 17].

Пошуки шляхів модернізації систем дошкільного фізичного виховання здійснюють не тільки освітні інституції,

а й фізкультурно-спортивні організації. Так, у травні 1992 року на 7-й конференції на о. Родос (Греція) затверджена нова Спортивна хартія Європи і резолюція зі спортивного співробітництва. За даними І. Х. Турчик (2017), у цьому документі визнано, що державні органи повинні налагодити співпрацю зі спортивним рухом з метою підтримки 26 спільних цінностей та переваг спорту. На конференції відзначено, що в багатьох країнах Європи відбулися позитивні зрушення щодо підтримки фізкультурно-спортивного руху шляхом реалізації спеціальних програм. Це знайшло відображення й у фізкультурно-оздоровчій роботі з дітьми дошкільного віку поза межами закладів дошкільної освіти.

Так, в Австрії запроваджена програма «Озі спорт», яка орієнтована на партнерство молодих сімей, учителів, тренерів; їх об'єднують клуби, де дітям прищеплюють навички фізичної культури. У Фінляндії існує Асоціація фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільнятами та молодими матерями. Асоціація пропонує кілька курсів: «Гімнастика для малюків» – від місячного віку до двох років; «Доросла дитина» – від 2 до 4 років, «Чарівна гімнастика» – від 4 до 6 років [21].

Дошкільна освіта в різних країнах світу реалізується в різноманітних закладах дошкільної освіти державної та приватної форм власності. У більшості країн Європи є дитячі садки, ясла, садки-ясла, материнські школи, садки при школах з денним, напівденним та цілодобовим перебуванням. Дошкільні заклади можуть діяти цілорічно або сезонно.

Так, у Болгарії майже всі діти віком 2–7 років відвідують дитячі садки (повного дня, цілорічні, сезонні, цілодобові), ясла, ясла-садки, садки при школах. Система дошкільної освіти має переважно державний характер [12; 19].

У Данії є денні ясла, ясла-садки та садки, які розраховані на дітей від 6 місяців до 5 років, а також ігрові майданчики та цілодобові дошкільні заклади для дошкільнят віком 4–6 років. У Данії розташований центр Міжнародної Монтессорі-асоціації, який є засновником багатьох дошкільних навчальних закладів [12; 22; 27].

У Німеччині для дітей віком від 3 до 6 років є дитячі садки з повним і неповним днем, одноступінні дошкільні заклади, цілодобові інтернати, інтернати для хворих, материнські центри. Підготовка до школи здійснюється в пришкільних групах підготовчих класів, які приймають дітей з 5 років. Для цієї країни характерний вільний і відкритий тип дошкільних навчальних закладів. Найпоширеніший тип вільного дитячого садка – штейнерівські дитячі садки й дитячі садки Монтессорі. Вони організовані на ситуативно орієнтованій концепції дошкільного виховання, для якої характерні такі риси: відкрите планування з участю дітей; навчання на базі реальних життєвих зв'язків; єдність гри і навчання; різновікова організація життя та діяльності; зв'язок із громадськістю; співпраця батьків і дошкільного закладу [6; 12; 22].

У Фінляндії дітей віком від народження до 6 років виховують у народних дитячих садках, сімейних, відкритих, дошкільних дитячих будинках. У цій країні в пошуках раціональних моделей роботи дошкільних закладів певній модифікації піддані монтессорівська, американська, шведська системи [6; 12; 26].

У Чехії дошкільна освіта дітей від одного до шести років здійснюється в материнських школах, народних дитячих садках, яслах, дитячих садках з неповним днем та підготовчих класах при школах. Здебільшого засновниками цих навчальних закладів є місцеві органи влади та благодійні організації.

У Франції дошкільна освіта здійснюється в материнських школах, класах для малят при початкових школах, дитячих садках. Ці заклади приймають дітей від двох до шести років. За кількістю дітей, залучених до системи суспільного дошкільного виховання (його історія в країні сягає до 200 років), Франція посідає одне з перших місць у світі. Її дошкільна педагогіка увібрала найкращі теорії виховання французьких (П. Кергомар, С. Френе) і зарубіжних педагогів (М. Монтесорі, Ж.-О. Декролі, Ж. Піаже) [6; 12].

Систему дошкільного виховання в Польщі утворюють дитячі садки, ясла-садки з повним та неповним днем перебування дітей. Діють також цілодобові двотижневі ясла-садки й тимчасові дитячі садки типу сімейних мікросадків, розташованих у квартирах і багатоквартирних будинках [6; 12].

У Швейцарії для дітей від 4 до 6 років працюють дитячі садки або дитячі школи. Концепція дошкільної освіти в цій країні заснована в німецькій частині на ідеях Ф. Фребеля, у романській – на женецькому напрямі (Е. Клапаред, А. Фер'єр, Ж. Піаже) та монтезорівському типі дошкільного виховання [6; 12].

У Великій Британії дошкільна освіта реалізується в дошкільних освітніх закладах, серед яких такі: муніципальні та приватні денні ясла, ясельні школи, ясельні класи, ігрові групи, клуби матері й дитини, групи «можливостей». У цій країні наявна недостатня кількість дошкільних навчальних закладів для охоплення всіх дітей дошкільного віку. Тут муніципальні денні ясла відвідують діти від 6–7 місяців до 4–5 років, муніципальні ясельні школи й класи приймають дітей 3–5 років, для 2–3-річних дітей можливе відвідування ігрових груп, є приватні ясла для дітей від 6 місяців до 5 років. Приватні вихователі займаються з дітьми від народження до 5 років. Формування й розвиток системи дошкільного виховання Великої Британії відбулося під впливом ідей Ф. Фребеля, М. Монтесорі, Р. Штейнера, Ж. Піаже, Дж. Брунера. Дошкільні навчальні заклади засновують місцеві органи влади, приватні особи, благодійні організації, релігійні товариства, батьки дітей [6; 7; 9].

Для Туреччини найбільш характерні такі дошкільні навчальні заклади: ясла, приватні, фабричні, експериментальні дитячі садки. У системі суспільної дошкільної освіти країни виховується 10 % дітей від народження до шести років. Її матеріальна, науково-методична бази потребують суттєвого поліпшення. На сферу дошкільної освіти значно впливають традиційні для ісламу цінності родинного виховання та ролі жінки в сім'ї.

У системі дошкільної освіти Ізраїлю працюють муніципальні дитячі садки, які перебувають на утриманні муніципалітетів, релігійних і жіночих організацій та платні приватні дошкільні заклади. У них виховують дітей від 3 місяців до 6–7 років. Процес виховання дошкільників у них відбувається під контролем Міністерства освіти [12; 19].

У Китаї діють великі дошкільні навчальні (270 вихованців і 60 педагогів та обслуговувального персоналу)

заклади з групами денного перебування. Також 5 % дітей відвідують групи цілодобового перебування, з яких дітей забирають тільки в середу та суботу. Такі навчальні заклади засновують та утримують місцеві органи влади, благодійні товариства й релігійні організації. Їх відвідують діти віком 2–7 років [12; 28].

У Японії діти від народження до шести років відвідують ясла, дитячі садки, ясла-садки, однорічні заклади для повноцінної підготовки дітей до школи. Ці заклади дошкільної освіти перебувають у підпорядкуванні муніципалітетів, приватних організацій та осіб [12].

У США групи дітей дошкільного віку при школах відвідують діти віком 4–5 років, школи-ясла приймають дітей з 3 років. Також працюють приватні центри з виховання дітей дошкільного віку. Такі навчальні заклади, як правило, функціонують при наукових центрах і педагогічних коледжах, підприємствах та організаціях. На розвиток американської системи дошкільного виховання вплинула реалізація програми «Хад Старт» (1965), яка передбачала збільшення асигнувань на створення дошкільних закладів (насамперед для дітей із малозабезпечених сімей). Якщо в 1965 р. дитячі садки відвідували 10 % 3–4-річних дітей, то в 1985 р. – 40 %, а 5–6-річних дітей – 96 %. Нині відвідування дошкільних навчальних закладів у США є нормою підготовки до школи. Концепція дошкільного виховання країни полягає в розвитку дитячої творчості та обдарованості. Крім фахівців загального профілю роботи з дітьми дошкільного віку, яких готують у педагогічних коледжах, студенти факультетів фізичного виховання університетів, за бажання, можуть обрати спеціалізацію «Навчання фізичному вихованню в початковій школі», у межах якої, як правило, вони отримують необхідні знання для роботи з дітьми дошкільного віку [9; 12; 22].

У більшості країн Західної Європи мета й завдання фізичного виховання формуються на державному (Бельгія, Італія, Люксембург, Португалія, Франція), регіональному (Німеччина, Іспанія, Швейцарія) або на місцевому рівнях. Фізичне виховання є обов'язковим, незамінним складником загального виховання. Для системи дошкільного фізичного виховання різних країн характерна дотичність основних його завдань, а саме: сприяння поліпшенню психомоторної підготовленості та зміцненню здоров'я дітей; формування позитивного ставлення до рухової активності в подальшому житті. Фізичне виховання в освітніх закладах європейських країн спрямоване не тільки на розвиток рухових умінь і навичок, а й на формування особистих інтересів під час активного дозвілля й відпочинку дітей. Мета і завдання фізичного виховання в більшості країн, як уже зазначалося, мають спільні тенденції. Однак у деяких країнах вони конкретизовані з урахуванням національних особливостей. Зокрема, фізичне виховання не розглядається тільки як засіб покращення морфофункціонального стану й розвитку фізичних здібностей дітей. На думку низки авторів, фізичне виховання є унікальним розвивальним середовищем, де здійснюється комплексний вплив не тільки на фізичну, а й на психічну сферу людини. Заняття фізичним вправами сприяють розвитку пізнавальних процесів, вихованню позитивних морально-вольових якостей дитини, її соціалізації [12; 14; 19].

Так, у більшості країн виокремлюють фізичний, особистісний та соціальний розвиток дітей як власні завдання

фізичного виховання. Серед завдань фізичного виховання дошкільнят також наявні такі формулювання: сприяння гармонійному фізичному та психічному розвитку дітей; задоволення їх потреб у рухах; сприяння загальному розвитку особистості в інтелектуальній, емоційній, поведінковій, соціальній, а також у тілесній і руховій сферах (Німеччина, Швеція, Норвегія). Наявна й така постановка завдань: опанування основними елементами популярних видів спорту; формування вмінь ухвалювати самостійні рішення; сприяння зміцненню фізичного здоров'я і покращення загального емоційного стану; поліпшення якості життя (Австрія, Італія, Іспанія).

Окрім вищезазначеного, у країнах Західної Європи до мети й завдань фізичного виховання належать знайомство дітей і молоді з навколишнім середовищем, природою, правилами поведінки під час відпочинку. Рухова активність розглядається як можливість для контактів, узгоджених і кооперативних дій не лише учасників занять, а й за участю вчителів, вихователів, батьків, іншого оточення. Крім того, на заняттях з фізичного виховання діти здобувають вмінь і знання, які можуть використовувати згодом в різних життєвих ситуаціях, як-от умінь працювати в команді, знання принципів fair play («чесної гри»), повага до суперника [6; 7; 12; 14].

Як зазначають Т. Дороніна і М. Кожокар (2021), за даними звіту Eurydice Європейського Союзу «Фізичне виховання та спорт у школі в Європі» за 2013 р., фізичне виховання реалізовано як предмет в усі національні навчальні плани не тільки шкіл, а й закладів дошкільної освіти [3].

У теперішній час майже в усіх країнах спостерігається підвищення уваги з боку суспільства до фізичного виховання дітей у дошкільний період життя. Фахівці одностайно високо оцінюють значення фізичного виховання в дошкільному віці для гармонійного формування не тільки фізичної сфери особистості, а й інтелектуального й духовного її складників [14; 16; 20].

Відносно глобальних цілей і завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку думки фахівців різних країн також багато в чому збігаються. Так, і американські, і європейські фахівці вважають, що головною метою фізичного виховання в дошкільний період є сприяння гармонійному розвитку дитини. Фізичне виховання повинне сприяти психомоторному, розумовому та емоційному розвитку дітей-дошкільнят [19; 21; 25]. Як уже зазначалося, мета й завдання дошкільного фізичного виховання мають подібне тлумачення в більшості країн, однак у деяких з них вони доповнені з урахуванням національних особливостей. Такі країни, як ФРН, Португалія, Велика Британія, і країни Північної Європи застосовують міждисциплінарний підхід в освітньому процесі з фізичного виховання. Наприклад, деякі аспекти соціальних та природничих наук вивчають під час фізичного виховання і навпаки [6; 25].

У країнах Європи, Азії та Америки головною метою фізичного виховання є фізичний, особистий і суспільний розвиток дитини. Більшість країн акцентує на популяризації здорового способу життя. Європейська мережа «Шкіл сприяння здоров'ю» докладає зусиль для забезпечення оздоровчого середовища для всіх учасників навчально-виховного процесу, покращення розуміння дітьми цінності здоров'я, надання їм інформації, що допомагає зробити усвідомлений вибір на користь здорового способу життя [1; 4].

Сучасний підхід до освітньо-виховного процесу дітей дошкільного віку в усіх провідних країнах світу визнає важливість фізичної активності для всебічного розвитку дитини. Фізичне виховання дошкільників перестало бути ізольованим процесом і стало невід'ємною частиною загального розвитку особистості. Аналізуючи підходи різних країн до організації фізичного виховання дошкільників, ми бачимо як спільні тенденції, так і національні особливості.

Загальним напрямком розвитку сучасного фізичного виховання дошкільників є те, що, незалежно від географічного розташування, більшість країн прагне до комплексного підходу у фізичному вихованні. Рухова активність розглядається не лише як засіб зміцнення здоров'я, а і як інструмент розвитку когнітивних, соціальних та емоційних навичок. Індивідуальний підхід, різноманітність форм і методів, створення сприятливого середовища та партнерство із сім'єю – ось основні складники успішної організації фізичного виховання дошкільнят. Але при цьому в кожній країні в програмах з фізичного виховання в закладах дошкільної освіти наявні елементи, які пов'язані з національними умовами і традиціями. Нижче наведено загальний огляд особливостей програм з фізичного виховання в деяких провідних країнах світу.

У дошкільних освітніх закладах Болгарії в процесі фізичного виховання дітей традиційно поєднуються рухливі ігри, основна гімнастика, гартувальні процедури. Основний акцент – зміцнення здоров'я дітей [12; 19].

Фізичне виховання дошкільників у Данії, де педагоги дотримуються принципів Монтесорі-педагогіки, передбачає впровадження вільної гри та дослідження навколишнього середовища. Одним із завдань є формування самостійності дитини в опануванні рухових навичок [8].

У Німеччині фізкультурно-оздоровча робота з дітьми в закладах дошкільної освіти зосереджується на розвитку рухових умінь та навичок, необхідних для подальшого навчання. Активно використовують різноманітне спортивне обладнання. Змістом занять є рухливі ігри, гімнастика, біг, стрибки, метання. Якщо в садку є басейн, проводять ігри на воді й навчання плавання. У деяких дитячих садках як експеримент у заняття введені стрибки на батуті [6; 9].

У Франції фізичне виховання дітей дошкільного віку акцентується на розвитку соціальних навичок та співпраці через рухову активність, віддаючи перевагу іграм з правилами й іграм на свіжому повітрі [6; 14].

На заняттях з фізичного виховання в дошкільних закладах Чехії намагаються формувати в дітей здорові звички та навички безпечної поведінки. До змісту таких занять включено біг, стрибки, метання, рухливі ігри та ігри з м'ячем [6; 20].

Фізичне виховання дітей дошкільного віку у Фінляндії адаптує фізичну активність до природних умов, заохочуючи сезонні види спорту: катання на лижах і ковзанках, а також такі традиційні для фізичного виховання види, як гімнастика, вправи під музику, рухливі і спортивні ігри [6; 12].

У дитячих садках Італії за допомогою фізичного виховання формують у дітей позитивне ставлення до власного тіла та розвивають самооцінку. Зміст дисципліни в країні передбачає використання вправ для розвитку фізичних якостей, формування техніки рухових дій, засвоєння правил вуличного руху [13; 19].

У Туреччині фізичне виховання в дошкільних освітніх закладах розглядається як засіб формування національної ідентичності та здорового способу життя. Ізраїль наголошує на індивідуальних особливостях кожної дитини й створенні умов для самореалізації через рухову активність [12; 19].

У Великій Британії основними видами діяльності дошкільників на заняттях з фізичного виховання є гімнастика, танці й рухливі ігри. Акцент у дошкільних навчальних закладах робиться на розвитку рухової творчості та естетичному сприйнятті навколишнього середовища, природи, власних рухів [7; 9].

У США в закладах дошкільної освіти різного типу пропонують широкий вибір програм фізичного виховання, розроблених різними організаціями [12].

У Китаї програми фізичного виховання дошкільнят поєднують традиційні для країни практики (тайцзи, цигун) із такими видами фізичної активності, як рухливі ігри, гімнастика, танці, біг, стрибки, метання [12; 28].

У Японії в процесі фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми дошкільного віку використовують такі види рухової активності: ходьба, біг, стрибки, метання, штовхання, перетягування, перекочування, групові рухливі ігри, ігри з м'ячами, мотузками, ритміка. Віддають перевагу індивідуальному руховому й розумовому розвитку особистості, формуванню доброзичливості та дисциплінованості [12; 19].

Висновки. Фізичне виховання дітей дошкільного віку в теперішній час виходить за межі традиційного розуміння і містить широкий спектр завдань. Крім розвитку фізичних якостей, сучасні програми спрямовані на формування в дітей практичних навичок, необхідних для безпечного та повноцінного життя. Фізична активність розглядається як інструмент для зняття психоемоційного напруження

й естетичного розвитку особистості. Особлива увага приділяється підготовці до нестандартних життєвих ситуацій. Зарубіжний досвід свідчить про пріоритетність завдань, пов'язаних зі своєчасним фізичним розвитком дітей та підвищенням рівня їхньої фізичної підготовленості. Більшість програм містить освітній компонент, спрямований на формування здорового способу життя, екологічної свідомості та інших важливих якостей. Незважаючи на національні особливості, більшість програм фізичного виховання дотримуються загальних стандартів, що забезпечують досягнення учнями певних мінімальних рівнів фізичної підготовленості.

Так, можна говорити про те, що, попри різноманітність підходів, більшість програм фізичного виховання дошкільників визначає такі основні завдання: розвиток фізичних здібностей; формування основних життєво необхідних рухових умінь і навичок (ходьба, біг, стрибки, метання, лазіння, вправи на рівновагу); опанування техніки спеціальних фізичних вправ (гімнастика, танці, ігри з м'ячем, спортивні ігри); гартування та навчання правил безпечної поведінки.

Аналіз зарубіжного досвіду підтверджує, що фізичне виховання відіграє ключову роль у всебічному розвитку дошкільнят. Сучасні тенденції спрямовані на індивідуалізацію навчання, використання різноманітних форм фізичної активності та створення сприятливого середовища для рухової діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у обґрунтуванні та розробці програми рекреаційно-оздоровчих занять з елементами східних єдиноборств для дітей старшого дошкільного віку.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

- Бесєдіна А. А. Організаційно-педагогічні засади діяльності Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю у країнах Східної Європи : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2015. 20 с.
- Воронов В. А. та ін. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ : ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.
- Дороніна Т., Кожокар М. Особливості фізичного виховання в системі освіти сучасних європейських країн. *Освітні обрії* № 1(52), 2021. С. 8–11.
- Єжова О. О. Школи здоров'я у країнах Східної Європи: теорія і практика: монографія. Суми : Сумський державний університет, 2016. 288 с.
- Жданова О., Чеховська Л., Фляк А. Фізичне виховання в школах країн Європи. Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини за заг. ред. Євгена Приступи. Л., 2015. Вип. 19, т. 2. С. 311–319.
- Іванова В. В. Структура системи дошкільної освіти у Великій Британії та країнах ЄС (на прикладі Франції, Німеччини, Фінляндії, Польщі, Швеції). *Педагогічні науки*. Випуск 144. 2019. С. 107–113. doi.org/10.31392/NZ-при-144.2019.12.
- Ключкович Т., Козубовська І. Зарубіжний досвід дошкільного виховання: методичні рекомендації. Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р. 31 с.
- Козак Л. Сучасна дошкільна освіта: Європейський досвід. *Освітологічний дискурс*. 2017, № 3–4 (18–19). С. 235–251.
- Косенчук О. Г. Світові тенденції та напрями розвитку дошкільної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. Випуск 31. С. 43–56. DOI: 10.32626/2309-9763.2021-31-43-56.
- Кошель А. П., Кошель В. М., Калімбет О. О., Рябенко А. В., Хаблова М. О. Фізичне виховання дітей дошкільного віку як основа формування здоров'я сучасного суспільства. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2021. № 5. С. 277–284. DOI: 10.36074/grail-of-science.04.06.2021.050
- Кремень В. Освіта дітей раннього та дошкільного віку в контексті їх безперервного розвитку. *Вісник національної академії педагогічних наук України*. 2021. № 3 (2). С. 1–8. DOI: 10.37472/2707-305.2021-3-2-1-1.
- Круцевич Т., Пангелова Н. Організація фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми 3–6 років у дошкільних закладах за кордоном. *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 2(43). 2011. С. 156–163
- Мандюк А., Сороколіт Н. Зарубіжні системи фізичного виховання: курс лекцій. Львів : ЛДУФК. 2018. 64 с.
- Мацола К. Тенденції розвитку фізичного виховання дітей дошкільного віку в Європейських країнах. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2023. № 3. С. 47–52. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-3-047
- Міжнародна стандартна класифікація освіти МСКО : Інститут Статистики ЮНЕСКО. 2013. 86 с.
- Москаленко Н., Демідова О., Коковкіна О., Матяш В. Особливості рухової активності дітей старшого дошкільного віку. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2023. № 1. С. 112–118. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-1-112.
- Москаленко Н. В., Яковенко А. В., Сидорчук Т. В. Фізичне виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – початок XXI ст.) : [монографія]. Дніпро, 2020. 259 с.
- Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти), нова реакція, наказ Міністерства освіти і науки України № 33 від 2021 р. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_00337229-21#Text
- Рачковська Н. О. Особливості фізичного виховання дітей дошкільного віку у зарубіжних країнах. Наукові записки: зб. мат. науково-практичної конф. викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв. Серія «Мистецтво»/ Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського: ред. кол.: Л. В. Старовойт, Л. М. Ліхичка. Вінниця: «Планер», 2018. С. 165–168.

20. Трачук С. В., Голуб В. А., Довгаль В. І., Сиротюк С. М. Європейський досвід організації рухової активності дошкільників (2024). *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15 (11(184)). 214–218. Doi: 10.31392/UDU-nc.series.15.2024.11 (184). 43
21. Турчик І. Х. Фізичне виховання і спорт у шкільній освіті Європи: монографія. Дрогобич : Швидкодрук, 2017. 138 с.
22. Яковенко А., Сидорчук Т., Афанасьєв С., Микитчик О., Москаленко Д., Лапуга Р. (2024). Фізичне виховання в системі дошкільної освіти в зарубіжних країнах. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15, (12 (185)). С. 212–215. Doi: 10.31.392/UDU – nc.series.15.2024.12 (185).44
23. Ярова О. Б. Досвід розвитку початкової освіти в країнах ЄС – джерело модернізації початкової освіти в Україні. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 1. С. 31–37
24. Aimol., Deborah P., Lind C., Claire M. Literature review on motor skill and physical activity in preschool children in New Zealand. *Scientific Research An Academic Publisher*. USA . 2017; 7 (1): 10–26. DOI:10.4236/ape.2017. 71002/
25. Hardman K. et al. (2014). World-wide survey of school physical education: final Report. Paris, France: UNESCO. P. 131.
26. Hardman K. Physical Education in Schools (2008). *A Global Perspective Kinesiology..* №1 (40). P. 5–28.
27. Marvic M., Fetic M. Preschool education in Europe. *International Journal of Early Childhood Special Education*. 2022. Vol. 14, Issue 03. P. 1307–1315. https://www.researchgate.net/publication/360167485_PRESHOOL_EDUCATION_in_EUROPE
28. Zhang J., Lu J., Liu M., Yan X. Effect of modern – intensity gymnastics on executive function in children aged 5 to 6 years. *Chinese Journal of School Health*. 2024, 45 (3): 326–329. DOI: 10.16.835/j.cnki.1000-9817.2024082.

REFERENCES

1. Biesiedina, A. A. (2015). Orhanizatsiino-pedahohichni zasady diialnosti Yevropeiskoi merezhi shkil spriyannia zdoroviu u krainakh Skhidnoi Yevropy: [Organizational and pedagogical principles of the European Network of Health Promoting Schools in Eastern Europe] author's abstract. dissertation ... candidate of pedagogical sciences: 13.00.01 / A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University. Sumy, 20 p.
2. Voronov, V. A. (2020). Kontsepsiia osvity ditei rannoho ta doshkilnoho viku [Concept of early childhood education and preschool education]. National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv: FOP Ferenets V.B., 44 p.
3. Doronina, T., & Kozhokar, M. (2021). Osoblyvosti fizychnoho vykhovannia v systemi osvity suchasnykh yevropeyskykh krain [Peculiarities of physical education in the education system of modern European countries]. *Osvitni obrii*. № 1(52). P. 8–11.
4. Yezhova, O. O. (2016). Shkoly zdorovia u krainakh Skhidnoi Yevropy: teoriia i praktyka: monohrafiia [Health Schools in Eastern European Countries: Theory and Practice: Monograph]. Sumy: Sumy State University, 288 p.
5. Zhdanova, O., Chekhovska, L., Flak, A. (2015). Fizychnye vykhovannia v shkolakh krain Yevropy. Moloda sportyvnna nauka Ukrainy [Physical education in schools in European countries. Young sports science of Ukraine] : collection of scientific works in the field of physical education, sports and human health / edited by Yevgeny Prystupa. L., Vol. 19, vol. 2. P. 311–319.
6. Ivanova, V. V. (2019). Struktura systemy doshkilnoi osvity u Velykii Brytanii ta krainakh YeS (na prykladi Frantsii, Nimechchyny, Finliandii, Polshchi, Shveitsarii) [The structure of the preschool education system in the UK and EU countries (using the example of France, Germany, Finland, Poland, Switzerland)]. *Pedahohichni nauky*. Vol.144. P. 107 – 113. doi.org/10.31392/NZ-npu-144.2019.12,
7. Kliuchkovych, T., & Kozubovska, I. (2022). Zarubizhnyi dosvid doshkilnoho vykhovannia: metodychni rekomendatsii [Foreign experience of preschool education: methodological recommendations]. Uzhhorod: State Higher Educational Institution "Uzhhorod National University", 31 p.
8. Kozak, L. (2017). Suchasna doshkilna osvita: Yevropeyskyi dosvid [Modern preschool education: European experience]. *Osvitolohichni dyskurs*. № 3-4 (18-19). P. 235–251.
9. Kosenchuk, O. H. (2021). Svitovi tendentsii ta napriamy rozvytku doshkilnoi osvity [World trends and directions of development of preschool education]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. Issue 31. P. 43–56. DOI: 10.32626/2309-9763.2021-31-43-56.
10. Koshel, A. P., Koshel, V. M., Kalimbet, O. O., Riabchenko, A. V., & Khablova, M. O. (2021). Fizychnye vykhovannia ditei doshkilnoho viku yak osnova formuvannia zdorovia suchasnoho suspilstva [Physical education of preschool children as the basis for the formation of health in modern society]. *International scientific journal "Grail of Science"*. №5. P. 277–284. DOI: 10.36074/grail-of-science.04.06.2021.050
11. Kremen, V. (2021). Osvita ditei rannoho ta doshkilnoho viku v konteksti yikh bezperervnoho rozvytku [Education of early and preschool children in the context of their continuous development]. *Visnyk natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. №3 (2). P. 1–8. DOI: 10.37472/2707-305.2021-3-2-1-1.
12. Krutsevych, T., & Panhelova, N. (2011). Orhanizatsiia fizychno-ozdorovchoi roboty z ditmy 3–6 rokiv u doshkilnykh zakladakh za kordonom [Organization of physical education and health work with children aged 3–6 in preschool institutions abroad]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. №2(43). P. 156–163
13. Mandiuk, A., & Soroklit, N. (2018). Zarubizhni systemy fizychnoho vykhovannia: kurs lektsii [Foreign systems of physical education: a course of lectures]. Lviv: LSUFC. 64 p.
14. Matsola, K. (2023). Tendentsii rozvytku fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku v Yevropeyskykh krainakh [Trends in the development of physical education of preschool children in European countries]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. № 3. P. 47–52. DOI: 10.32540/2071-1476-2023-3-047
15. Mizhnarodna standartna klasyfikatsiia osvity MSKO (2013). [International Standard Classification of Education ISCED]: UNESCO Institute for Statistics. 86 p.
16. Moskalenko, N., Demidova, O., Kokovkina, O., & Matiash, V. (2023). Osoblyvosti rukhovoї aktivnosti ditei starshoho doshkilnoho viku [Features of motor activity of older preschool children]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. №1. P. 112–118. Doi: 10.3254/2071-1476-2023-1-112.
17. Moskalenko, N. V., Yakovenko, A. V., & Sydorchuk, T. V. (2020). Fizychnye vykhovannia shkoliariv u zarubizhnykh krainakh (KhKh st. – pochatok KhKhI st.) [Physical education of schoolchildren in foreign countries (XX century – early XXI century)]: [monograph]. Dnipro, 259 p.
18. Pro zatverdzhennia Bazovoho komponenta doshkilnoi osvity (Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) [On approval of the Basic Component of Preschool Education (State Standard of Preschool Education)], new reaction, order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 33 of 2021. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_00337229-21#Text
19. Rachkovska, N. O. (2018). Osoblyvosti fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku u zarubizhnykh krainakh [Peculiarities of physical education of preschool children in foreign countries]. Scientific notes: collection of scientific and practical conference of teachers and students of the faculty of preschool, primary education and arts. Series "Art" / M. Kotsiubynsky Vinnytsia State Pedagogical University: editors: L.V. Starovoyt, L.M. Lihitska. Vinnytsia: "Planer", pp. 165–168.
20. Trachuk, S. V., Holub, V. A., Dovhal, V. I., & Syrotiuk, S. M. (2024). Yevropeyskyi dosvid orhanizatsii rukhovoї aktivnosti doshkilnykh [European experience in organizing physical activity of preschoolers]. *Naukovyi chasopys Ukrainshoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*. Series 15 (11(184)). 214–218. Doi: 10.31392/UDU-nc.series.15.2024.11 (184). 43
21. Turchik, I. Kh. (2017). Fizychnye vykhovannia i sport u shkilnii osviti Yevropy: monohrafiia [Physical education and sports in school education in Europe: monograph]. Drohobych: Shvydkodruk, 138 p.
22. Yakovenko, A., Sydorchuk, T., Afnasiev, S., Mykytychuk, O., Moskalenko, D., & Lapuha, R. (2024). Fizychnye vykhovannia v systemi doshkilnoi osvity v zarubizhnykh krainakh [Physical education in the preschool education system in foreign countries]. *Naukovyi chasopys Ukrainshoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*. Series 15, (12 (185)). P. 212–215. Doi: 10.31.392/UDU – nc.series.15.2024.12 (185).44
23. Yarova, O. B. (2018). Dosvid rozvytku pochatkovoї osvity v krainakh YeS – dzherelo modernizatsii pochatkovoї osvity v Ukraini [The experience of developing primary education in EU countries is a source of modernization of primary education in Ukraine]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. № 1. С. 31–37
24. Aimol., Deborah P., Lind C., & Claire M. (2017). Literature review on motor skill and physical activity in preschool children in New Zealand. *Scientific Research An Academic Publisher*. USA . 7 (1): 10–26. DOI:10.4236/ape.2017. 71002/
25. Hardman, K. et al. (2014). World-wide survey of school physical education: final Report. Paris, France: UNESCO. P. 131.
26. Hardman, K. (2008). Physical Education in Schools *A Global Perspective Kinesiology..* №1 (40). P. 5–28.
27. Marvic, M., & Fetic M. (2022). Preschool education in Europe. *International Journal of Early Childhood Special Education*. Vol. 14, Issue 03. P. 1307–1315. https://www.researchgate.net/publication/360167485_PRESHOOL_EDUCATION_in_EUROPE
28. Zhang J., Lu J., Liu M., & Yan X. (2024). Effect of modern – intensity gymnastics on executive function in children aged 5 to 6 years. *Chinese Journal of School Health*. 45 (3): 326–329. DOI: 10.16.835/j.cnki.1000-9817.2024082.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Пангелова Наталія Євгенівна <https://orcid.org/0000-0002-4846-3907>, kafedra.tmfvis@ukr.net

Бухтєєв Андрій Іванович <https://orcid.org/0009-0009-7065-8696>, andreybuh77@gmail.com

Університет Григорія Сковороди в Переяславі, вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав, 08400, Україна

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Panhelova Nataliia <https://orcid.org/0000-0002-4846-3907>, kafedra.tmfvis@ukr.net

Andriy Bukhteev <https://orcid.org/0009-0009-7065-8696>, andreybuh77@gmail.com

University of Grigory Skovoroda in Pereyaslav, Sukhomlynskoho str., 30, Pereyaslav, 08400, Ukraine